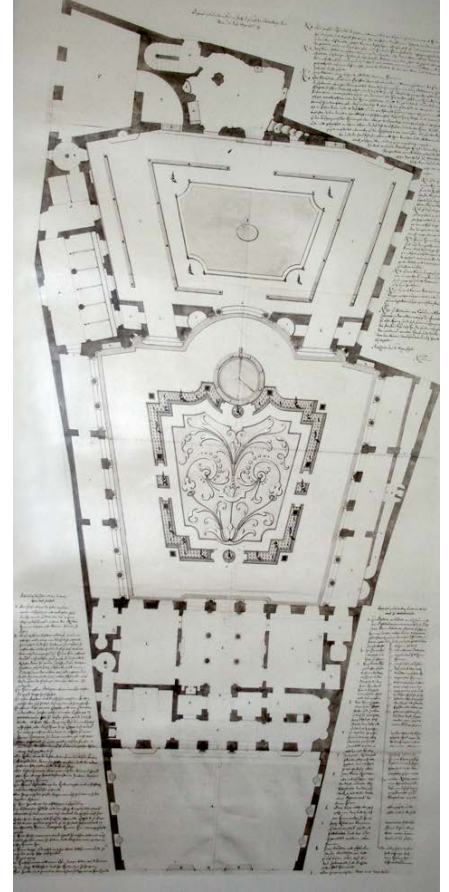
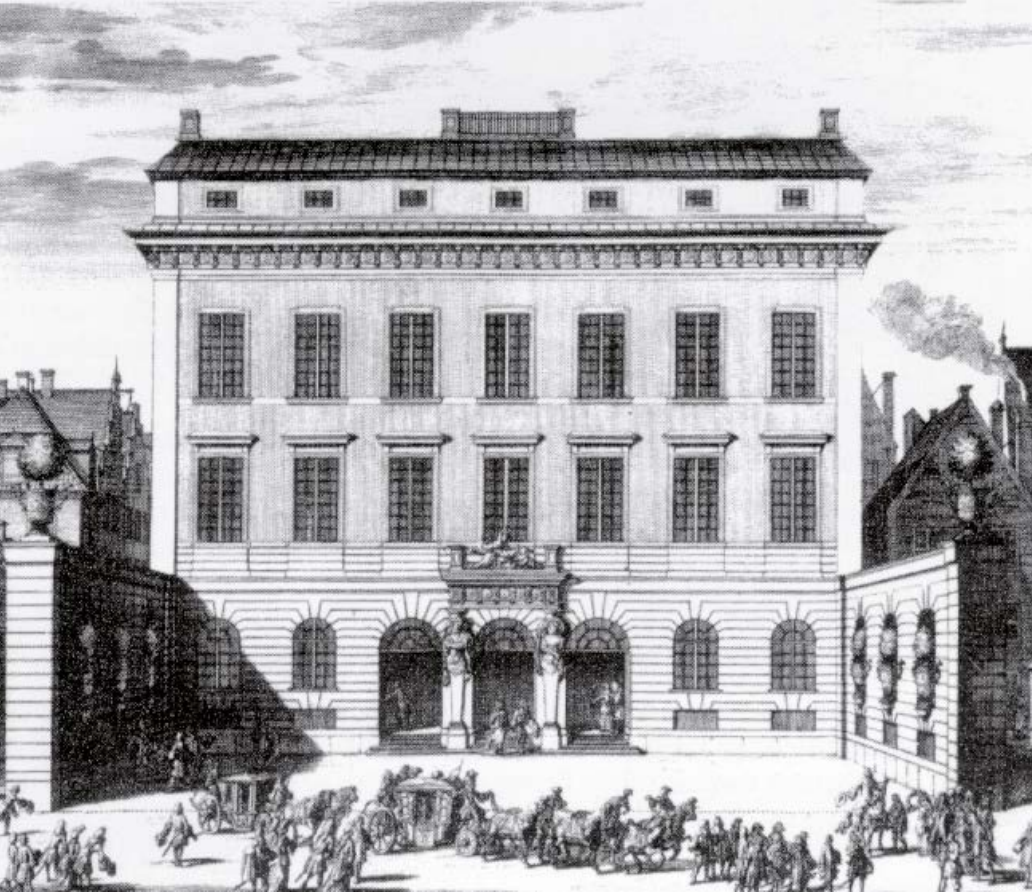

Tessinska palatset

Landshövdingens residens

En slottsarkitekt bygger bo

I Slottsbackens sluttning i Gamla stan ligger en av den internationella arkitekturens verkliga pärlor, det praktfulla Tessinska palatset. Palatset uppfördes i slutet av 1600-talet av den dåvarande slottsarkitekten Nicodemus Tessin d.y. På en yta inte mycket större än en normalstor villatomt byggde Tessin ett privatpalats med tillhörande barockträdgård till sig själv och sin hustru, drottningens hovfröken Hedvig Eleonora Stenbock.

Palatset är särskilt intressant eftersom det finns få hus bevarade från den här tiden som konstnärer eller arkitekter låtit bygga åt sig själva, helt efter egen smak.

Experimentlusta

I arbetet med sitt privata palats hade Tessin stort spelrum för sin arkitektoniska experimentlusta. Han var mycket inspirerad av sina studieresor i Frankrike och Italien. Den romerska renässansens mäktiga fasader och trädgårdar samt inredningskonsten i Ludvig den XIV:s Versailles hänförde honom. Men med den yta Tessin hade till sitt förfogande var Versailles proportioner väl anspråksfulla. Istället fick han många fruktbara idéer vid sina besök vid de mindre, men likväl praktfulla privata palatsen i Paris.

Vid midsommar 1697 kunde Tessin flytta in i sitt nya hem. Samtidigt fick han i uppgift att bygga det nya Stockholms slott på andra sidan Slottsbacken.

Inredning enligt tidens trender

Huset har tre våningar. Den nedersta är kraftfullt och rustikt utformad. Planet domineras av en pelarsal med höga portar som Tessin höll öppna sommartid så att allmänheten kunde skymta palatsets trädgård.

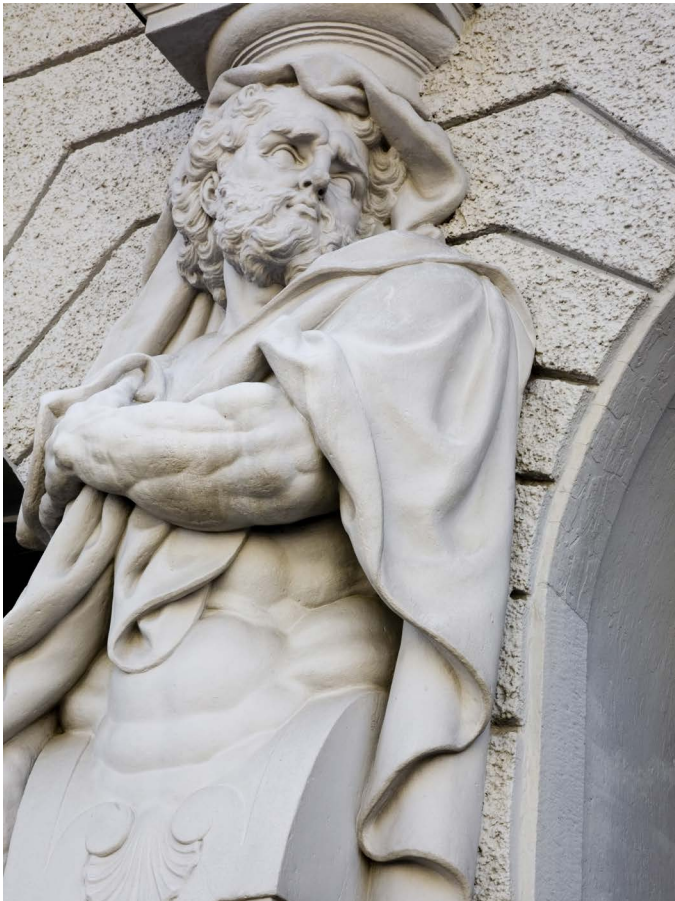
På bottenvåningen fanns även kök och plats för tjänstefolket medan bostadsrummen låg en trappa upp. I flyglarna rymdes bibliotek och galleri.

Paradvåningen

På översta våningen byggde Tessin sin "lilla paradvåning" som tidens sed föreskrev med sal, förrum, sängkammare och ett kabinett i var ände. Våningen är i stort bevarad som den såg ut då, med omfattande dekorationsmålningar som utfördes av inkallade franska konstnärer. Tessin valde målningar framför dyrbara gobelänger för att inte framkalla onödig avundsjuka.

Vart och ett av rummen följer ett tema som speglas i målningarna. Den stora salens dekor är en utsikt mot ett böljande italienskt landskap med ruiner och hamnar. För att betona att husets ägare var arkitekt finns också figurer som symboliserar arkitektur, mekanik, skulptur och måleri. Salens innertak domineras av konsternas beskyddare Apollon och muserna. Sängkammarens tema är natten och sömnen med förgyllning och färger som för tankarna till gryning, skymning och afton.

En fasad med romersk prägel

När det kom till byggnadernas yttre utgjorde den italienska byggnadskonsten Tessins främsta ideal. Tessinska palatsets fasader är inspirerade av de romerska renässanspalatsen, som de utformats av Michelangelo och Bernini – samma inspirationskällor som också kom att präglade det nya kungliga slottsbygget.

En gömd barockträdgård

Trädgården, som inramas av huset, är sinnrikt konstruerad för att ge intryck av ett större djup än det verkliga. Den vackra barockträdgården har en konstfullt utformad plantering av buxbom. Bortre delen avskärmas av två fristående väggar med nischer, som på Tessins tid var försedda med galler och fungerade som fågelburar. Bakom finns en mindre trädgård som tidigare omgavs av stall och vagnshus.

På utsidan mot Slottsbacken fanns ursprungligen en förgård som inramades av murar och järnringdar.

Ombyggnad och återskapande

Efter Nicodemus Tessins död år 1728 ärvde sonen Carl Gustaf palatset. År 1755 blev han tvungen att sälja det av ekonomiska skäl och huset köptes av kronan. Några decennier senare ställdes palatset i ordning för att fungera som bostad åt överståthållare "i everderliga tider". Byggnaden renoverades utan större förändringar, men förgårdens murar revs.

Sedan dess har ombyggnader och renoveringar gjorts kontinuerligt. Kachelugnar har bytts ut när de blivit uttjänta och väggbeklädnader har följt tidens trender. Runt 1860 slogs två rum i bostadsvåningen samman till den ståtliga matsal som finns kvar än idag.

Palatset restaureras

När staten övertog fastigheten på 1960-talet renoverades och moderniserades hela palatset, även målningarna konserverades. Den förfallna trädgården återställdes i enlighet med Tessins ursprungliga ritningar. Försvunna marmorskulpturer som smyckat gården ersattes av figurklippt buxbom.

Landshövdingens residens

Sedan 1773 har Tessinska palatset tjänat som residens för Stockholms överståthållare, sedermera landshövdingen i Stockholms län. Om detta hus skrev då biskopen i Strängnäs ett brev till ståndsriksdagens Sekreta utskott:

"Detta hus är bygd efter alla order i Architecturen: är det enda i hela Riket, som utlänningar av alla Nationer erkänna för ett mästerstycke i Bygningskonsten, och af samma rang i Vitruvisk bygnad, som de hus i Italien, dem man betalar pengar för at få bese."

Anna Kinberg Batra
landshövding i Stockholms län
Foto: Magnus Bergström

Tessinska palatset idag

Tessinska palatset, som är byggnadsminne, är sedan 1968 residens för landshövdingen i Stockholms län. I palatset finns landshövdingens privatbostad, representationslokaler och en paradvåning bevarad från Tessins tid. Sedan 2023 är Anna Kinberg Batra landshövding i Stockholms län.

Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen, som är regeringens företrädare i regionen och samordningsorgan för statlig verksamhet i länet. Länsstyrelsen arbetar som en samlande kraft för att Stockholmsregionen ska vara attraktiv att leva, studera, arbeta och utveckla företag i.

Detalj ur takmålning i paradvåningen bevarad från Tessins tid.

Länsstyrelsen
Stockholm

Produktion: Länsstyrelsens kommunikationsenhet.
Foto: Emanuel Higwall, Marianne R Berlin,
Marcus Bertilsson, Peter Alsing, Anders Odelius.
Utgivningsår: 2023. ISBN: 978-91-7937-242-2
www.lansstyrelsen.se/stockholm